

**"BABEȘ-BOLYAI" UNIVERSITY
FACULTY OF LETTERS
DOCTORAL SCHOOL OF HUNGARIAN STUDIES
HUNGARIAN DEPARTMENT OF ETHNOGRAPHY AND ANTHROPOLOGY**

PhD Dissertation

**The Conservation and Reproduction of the
Folk Mythological System**

Hungarian folk mythology from Sălaj County
and epic verbal representations at the end of the 20th century

Abstract

Scientific coordinator
Professor Keszeg Vilmos, PhD

PhD Candidate
Dóra Andrea Czégényi

**Cluj-Napoca
2012**

Table of contents

Introduction.....	7
I. Conceptualization: approaches and intentions.....	8
I.1. The instruments of bricolage. Theoretical and methodological approaches.....	11
I.2. The folk belief "without shadow". The conceptual history of superstition.....	20
II. Localization: scenery, area, region.....	30
II.1. „Ephemeral” vs. „eternal”. Sălaj: unity, part, frontier.....	31
II.2. Here and/or there (home). Field and research.....	39
II.3. Attracted by „andar sconte”. Research report.....	48
III. Retextualization: the alterity of folk beliefst.....	53
III.1. Altera pars. Interpersonal relationships and mythical roles.....	60
III.1.1. Magic – experience and practice.....	60
III.1.2. Conventional mythological figures.....	70
III.1.2.1. Mythical creatures with superhuman powers.....	71
III.1.2.1.1. <i>The Witch</i>	71
III.1.2.1.2. <i>The Solomonar</i>	76
III.1.2.1.3. <i>The Healer</i>	79
III.1.2.1.4. <i>The Prophet, the Clairvoyant</i>	81
III.1.2.1.5. <i>The Pricolici</i>	83
III.1.2.1.6. <i>The Spiritist</i>	84
III.1.2.1.7. <i>The Shaman</i>	86
III.1.2.1.8. <i>Other beings with magical powers and objects</i>	86
III.1.2.2. Mythical creatures with supernatural powers.....	87
III.1.2.2.1. <i>The Dead</i>	87
III.1.2.2.2. <i>The Ghost</i>	90
III.1.2.2.3. <i>The Strigoi</i>	92
III.1.2.2.4. <i>The Devil</i>	94
III.1.2.2.5. <i>Others</i>	95
III.1.2.3. The socio-cultural science of nature. <i>The Cibabó</i> and his companions.....	97
III.1.2.3.1. Animals.....	99
III.1.2.3.1.a. <i>The Frog</i>	99
III.1.2.3.1.b. <i>The Snake</i>	100
III.1.2.3.1.c. <i>The Zmeu</i>	101
III.1.2.3.1.d. <i>Other animals</i>	102
III.1.2.3.2. Plants.....	103
III.1.2.3.2.a. <i>Mătrăguna (Belladonna)</i>	103
III.1.2.3.2.b. <i>Iarba fiarelor</i>	104
III.1.2.3.2.c. <i>Other plants</i>	105
III.1.2.3.3. Objects.....	107
III.1.2.3.3.a. <i>The Kagylóvikasó</i>	107
III.1.2.3.3.b. <i>The playing card, the book</i>	107
III.1.2.3.3.c. <i>Doll for casting spells</i>	109
III.1.2.3.3.d. <i>Other objects</i>	109

III.1.3. Conventionalized mythical figure: <i>the priest</i>	111
III.1.3.1. General presentation of the research.....	113
III.1.3.2. The mythical figure and the magic activity of the priest in folk beliefs of Sălaj County.....	121
III.1.3.2.1. Motivation for approaching the priest.....	121
III.1.3.2.2. Methods for approaching the priest.....	124
III.1.3.2.3. The mythical figure of the priest.....	125
III.1.3.2.3.a. The healing priest.....	131
III.1.3.2.3.b. The harmful priest.....	139
III.1.3.2.3.c. The divinatory priest.....	143
III.1.3.2.3.d. The exorcist priest.....	146
III.1.3.2.4. The magic activity of the priest.....	149
III.1.3.2.4.a. The Divine Service.....	150
III.1.3.2.4.b. Fasting.....	152
III.1.3.2.4.c. Praying.....	153
III.1.3.2.4.d. Blessing.....	154
III.1.3.2.4.e. Divination.....	154
III.1.4. Correlative areas of popular beliefs: assimilation and separation.....	155
III.1.4.1. The witch and the priest.....	155
III.1.4.2. The solomonar and the priest.....	157
III.1.4.3. The healer and the priest.....	160
III.1.4.4. The clairvoyant and the priest.....	162
III.1.4.5. The devil and the priest.....	163
III.2. (Con)texts and spheres of action.....	165
III.2.1. Individual and collective perceptions.....	165
The case of L.	166
III.2.2. Personal and general experiences.....	170
The case of I.	170
III.2.3. Daily and ceremonial practices.....	176
The case of A ⁰	176
Conclusions.....	197
Bibliographical sources and references.....	206
Addendum.....	1
Collection of texts.....	1
On the systematization of the folk texts from the illustrative collection of texts..	1
Texts (about folk beliefs) from Sălaj County.....	2
Appendix.....	1
List of illustrations.....	1
Illustrations.....	2
List of tables.....	21
Tables.....	22
List of photographs.....	49
Photographs.....	50
List of researched locations and interviewees.....	64
List of locations mentioned in the collection of texts.....	71
Glossary.....	75

Keywords

alterity, superstition, bricolage, epidemiology, end of the millennium, habitat, folk belief, mythical figure, mythical text, interaction, human games, social network, communication, context, magic, montage, representation, rite, role, Sălaj, transaction

Synthesis of the main parts

The PhD Dissertation suggests a presentation of superstitions 1. as a functional cognitive system (a strategy of interpreting existence, relationships and phenomena), 2. the state and the status of superstitions, 3. the current and the actual functions of superstition/mythology, 4. the state of folk mythology at the end of the 20th century, 5. in the region of Sălaj, 6. the textual and narrative representation of superstitions. The framework for analysis and interpretation is given by bricolage and the methods applied are: the epidemiological theory of Dan Sperber (fr. *l'épidémiologie des croyances*/en. *the epidemiology of beliefs*, see: Sperber, D. 1996. 77–97./2001. 109–137.), Dell Hymes' anthropology of communication (*ethnography of speaking*, see: Hymes, D. 1962/1975, 1972a/1973, 1972b/1978, 1974a–c, 1974d/1979), and also the interactional-transactional theory of the socio-cultural roles (see: Kürtösi Zs. 2005; Letenyei L. 2005; Szent-Iványi I. é.n.; Goffman, E. 1956/1999; Berne, E. 1964/1984).

The dissertation is based on data collected from fieldwork conducted between 1995-2010, in 32 localities from Sălaj County and with the help of 218 interviewees. The database is significant from multiple points of view (ethnicity, religious affiliation, professional category, age of interviewees, types of localities). The data corpus is made of impersonal (fabulation) and personal narrations (from memory, autobiographical and genealogical narrations).

The structure of the dissertation. The introduction chapter presents the purpose, the methods of analysis, the history of the mythological research, the specialized literature and the specialized terminology. The next chapter presents the region and the society of Sălaj. The third chapter of the dissertation deals with the analysis of the database. The last chapter synthesizes the relevant conclusions of the analysis. The reference list enumerates written and published sources used in the analysis and also the specialized literature.

The analysis develops on two parallel levels. (1) presenting the structure and the state of folk mythology in Sălaj County. The first sub-chapter of the analysis presents the elements of traditional mythology (eight types of specialists in handling magic, four mythical creatures, three animals, two plants and three mythical/magical objects). The second sub-chapter presents the figure and the domain of the priest specialized in handling magic. The services offered by the priest can be beneficial (medicine), harmful (black magic), divination and exorcism. The forms of action undertaken are the Divine Service, fasting, prayer, blessing and exorcism. The third sub-chapter identifies the interference and the delimitation of the mythology of the priest from traditional mythology (*witch, solomonar, healer, clairvoyant, devil*). In the same chapter you can find the analysis of three actual cases. (2) The analysis of contemporary phenomena is integrated in a historical dimension. This historical vision is based on written data (e.g. reviews, documents on the witch hunt, dictionaries, specialized publications and press articles) – this representing the second achievement of the dissertation.

Conclusions of the dissertation. 1. Mythology has kept its own role in the context of the 20th-21st century. 2. Folk mythology is highly correlated to natural, social and cultural conditions of the Sălaj region. 3. The structure of traditional mythology has suffered significant alterations due to the changes occurred in the 20th century. 4. The mythology of the priest has a mediating status between institutionalized and informal mythology.

The addendum contains a collection of folk texts from Sălaj, which have an illustratory purpose.

The appendix contains 19 illustrations, 24 tables, 20 photographs, a list of the researched localities and of interviewees, a list of the locations mentioned in the collection of texts and a glossary.

Selective list of references

BERNE, Eric

1984 *Emberi játszmák*. Gondolat Könyvkiadó, Budapest. [Eredeti kiadás: *Games people play. The Psychology of Human Relationships*. Grove Press, New York, 1964. Ford. Hankiss Ágnes.]

BIHARI Anna (összeáll.)

1980 *Magyar hiedelemmonda katalógus*. (Előmunkálatok a Magyarorság Néprajzához, 6.) MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest.

BOURDIEU, Pierre

1974 Der Habitus als Vermittlung zwischen Struktur und Praxis. In ders.: *Zur Soziologie der symbolischen Formen*. Suhrkamp, Frankfurt am Main, 125–158. [Eredeti kiadás: 1970. Ford. Wolfgang Fietkau.]

1985 The genesis of the concepts of habitus and of field. *Sociocriticism* 2 (2). 11–24.

1990 Structures, habitus, practice. In *The Logic of Practice*. Stanford University Press, Stanford, 52–65.

CLIFFORD, James

2003 Térbeli gyakorlatok (terepmunka, utazás). *Magyar Lettre International* 49 (Nyár). 11–17. [Elektronikus elérhetőség: <http://www.c3.hu/scripta/lettre/lettre49/clifford.htm>, ill. <http://epa.oszk.hu/00000/00012/00033/clifford.htm> (Letöltés időpontja: 2008. 01. 19.) Eredeti kiadás: Spatial Practices: Fieldwork, Travel, and the Disciplining of Anthropology. In GUPTA, Akil – FERGUSON, James (eds.): *Anthropological Locations: Boundaries and Grounds of a Field Science*. 1997, 185–222. University of California Press, Berkeley. Ford. Karády Éva.]

DERRIDA, Jacques

1994 A struktúra, a jel és a játék az embertudományok diszkurzusában. *Helikon* 1–2. 21–35. [Eredeti kiadás: La structure, le signe et le jeu dans le discours des sciences humaines. In *L'écriture et la différence*. Editions du Seuil, Paris, 1967, 409–428. Ford. Gyimesi Tímea.]

DÖMÖTÖR Tekla

1981 *A magyar nép hiedelemvilága*. Corvina Kiadó, Budapest.

ERETESCU, Constantin

2007 Texte (legende, credințe, informații). Transilvania. Județul Sălaj. In uő: *Fata Pădurii și Omul Noptii. În compania ființelor supranaturale*. Editura Compania, București, 384–425.

FAVRET-SAADA, Jeanne

1989 Unbewitching as therapy. *American Ethnologist* 16 (1). 40–56. [Trans. Catherine Cullen.]

FĂGETEANU, Adrian – STANCIU, Mihail (pr.)

2006 Despre semne, minuni și vindecări paranormale. *Creștin Ortodox* [Elektronikus elérhetőség: <http://www.crestinortodox.ro/credinta/despre-semne-minuni-vindecari-paranormale-69813.html> (Letöltés időpontja: 2010. 10. 17.)]

FÉL Edit

1991 A saját kultúrájában kutató etnológus. *Ethnographia* 102 (1). 1–7.

FOUCAULT, Michel

1998 A diskurzus rendje. In uő: *A fantasztikus könyvtár*. (Vál. és ford. Romhányi Török Gábor.) Pallas Stúdió – Attraktor Kft., Budapest, 50–74. [Magyarul megjelent 1991-ben is: A diskurzus rendje. Székfoglaló előadás. *Holmi* 7. 868–889. Eredeti kiadás: *L'Ordre du discours. Leçon inaugurale*. Collège de France, Paris, 1970.]

1999 Eltérő terek. In uő: *Nyelv a végtelenhez. Tanulmányok, előadások, beszélgetések*. Latin Betűk, Debrecen, 147–157. [Eredeti előadás jegyzetének kiadása: Des espace autres. Hétérotopies. (Conférence au Cercle d'études architecturales, 14 mars 1967) *Architecture, Mouvement, Continuité* 5. (1984) 46–49. Szövegkiadás: In *Dits et écrits. 1954–1988*. (IV. 1980–1988.) Éditions Gallimard, Paris, 1984, 752–762. Angol nyelvű kiadása: Of Other Space. Heterotopias. *Diacritics* 16. (Spring 1986) 22–27. Ford. Jay Miskowiec. Magyar nyelvre ford. Sutyák Tibor. A szövegnek egy másik, Erhardt Miklós által fordított magyar nyelvű változata is olvasható: *Más terekről /1967/ Heterotópiák*. <http://www.exindex.hu/index.php?l=hu&page=3&id=253> (Letöltés időpontja: 2011. 08. 25.)]

FRANK Tibor – HOPPÁL Mihály (szerk.)

1980 *Hiedelemrendszer és társadalmi tudat* 1–2. (Membrán Könyvek, 5–6.) Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest.

FREEMAN, Richard

2007 Epistemological Bricolage. How Practitioners Make Sense of Learning. *Administration & Society* 39 (4). 476–496.

GAVRILUȚĂ, Cristina

2008 *Socioantropologia fenomenelor divinatorii*. Prefață de Moshe Idel. (Seriá Antropologie. Colecția Academica, 58.) Institutul European, Iași.

GAVRILUȚĂ, Nicu

1998 *Mentalități și ritualuri magico-religioase. Studii și eseuri de sociologie a sacrului*. (Cuvânt înainte de Ștefan Afloroaiei.) Editura Polirom, Iași.

GOFFMAN, Erving

1999 *Az én bemutatása a mindennapi életben.* Thalassa Alapítvány – Pólya Kiadó, Budapest. [Eredeti kiadás: *The Presentation of Self in Everyday Life.* University of Edinburgh, Edinburgh, 1956. (Második bővített kiadása: Doubleday Anchor Books, New York, 1959.) Ford. Berényi Gábor.]

GYÁNI Gábor

1997 A mindennapi élet mint kutatási probléma. *Aetas* 12 (1). 151–162.

HABERMAS, Jürgen

2000 Rendszer és életvilág (részlet). In FELKAI Gábor – NÉMEDI Dénes – SOMLAI Péter (szerk.): *Szociológia irányzatok a XX. század elejéig* 2. (Olvasókönyv a szociológia történetéhez) Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 498–568. [Eredeti kiadás: *Zweite Zwischenbetrachtung: System und Lebenswelt.* (Kapitel VI.) In Ders.: *Theorie des kommunikativen Handelns* 2. *Zur Kritik der funktionalistischen Vernunft.* Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1981, 173–296.]

HARMENING, Dieter

1979 *Superstitio. Überlieferungs- und theoriegeschichtliche Untersuchungen zur kirchlich-theologischen Aberglaubensliteratur des Mittelalters.* Erich Schmidt Verlag, Berlin.

HEBDIGE, Dick

1995 A stílus mint fabrikátum (bricolage). In uó: A stílus mint célzatos kommunikáció. *Replika* 17–18. 183–185. [Eredeti kiadás: *Style as bricolage.* (Part II. Chapter 7.) In *Subculture. The Meaning of Style.* (New Accents.) Methuen, New York, 1979, 102–106. Ford. Boross Anna.]

HEINRICHS, Hans-Jürgen

2000 Claude Lévi-Strauss és az egzakt kultúrakutatás lehetőségei. *Magyar Lettre Internationale* 38 (ősz). 20–24. [Eredeti kiadás: *Geschichte und Struktur.* Claude Lévi-Strauss' Beitrag zu einer exakten Kulturwissenschaft. *Lettre International* (1999) 44. Ford. Karádi Éva.]

HITZLER, Ronald

1996 Értelembarakcsolás: az életstílusok szubjektív elsajátításáról. *Replika* 64–65. 41–54. [Eredeti kiadás: *Sinnbasteln. Zur subjektiven Aneignung von Lebensstilen.* In MÖRTH, Ingo – FRÖHLICH, Gerhard (Hrsg.): *Das symbolische Kapital der Lebensstile. Zur Kulturosoziologie der Moderne nach Pierre Bourdieu.* Frankfurt am Main, Campus Verlag, 1994, 75–92. Ford. Éber Márk Áron.]

HONKO, Lauri

1997 A rítusok osztályozásához. In BARNA Gábor (szerk.): *Folklorisztikai olvasmányok* 1. (Oktatási segédanyag kézirat gyanánt) JATE Néprajzi Tanszéke, Szeged, 31–44. [Eredeti kiadás: *Zur Klassifikation der Riten.* In HONKO, Lauri – ALLARDT, Erik (eds.): *Temenos. Studies in comparative religion presented by scholars in Denmark, Finland, Norway and Sweden* 11. Suomen uskontotieteellinen seura, 1975, 61–77. Ford. Sági Norberta.]

HORÁNYI Őzséb (összeáll.)

1977 *Montázs.* (Tömegkommunikációs Kutatóközpont Szakkönyvtára, 33.) Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest.

HORVÁTH Gyula (szerk.)

2006 *Északnyugat-Erdély.* (A Kárpát-medence régiói, 4.) Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja – Dialóg Campus Kiadó, Pécs–Budapest.

HYMES, Dell Hathaway

1973 A nyelv a társadalomban. In SZÉPE György (szerk.): *A nyelvtudomány ma.* Gondolat Kiadó, Budapest, 485–505. [Eredeti kiadás: *Language in Society.* Editorial Introduction. *Language in Society* 1. (1972a) 1–14.]

1974a *Ways of Speaking.* In BAUMAN, Richard – SHERZER, Joel (eds.): *Explorations in the Ethnography of Speaking.* (Studies in the Social and Cultural Foundations of Language, 8.) Cambridge University Press, London, 433–452.

1974b *Toward Ethnographies of Communications.* In *Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach.* (Conduct and Communication) University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 3–28.

- 1974c Social Anthropology, Sociolinguistics and the Ethnography of Speaking. In *Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach*. (Conduct and Communication) University of Pennsylvania Press, Philadelphia, 83–118.
- 1975 A beszélés néprajza. In PAP Mária – SZÉPE György (vál., szerk.): *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*. Gondolat Kiadó, Budapest, 91–146. [Eredeti kiadás: The Ethnography of Speaking. In GLADWIN, Thomas – STURTEVANT, William C. (eds): *Anthropology and Human Behavior*. Anthropological Society of Washington, Washington, 1962, 13–53.]
- 1978 Kommunikatív kompetencia. In HORÁNYI Özséb (szerk.): *Kommunikáció 2. Válogatott tanulmányok. A kommunikáció világa*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 333–356. [Újraközölve: 2003. 133–151. Eredeti kiadás: On Communicative Competence. In PRIDE, John B. – HOLMES, Janet (eds.): *Sociolinguistics*. Penguin, Harmondsworth, 1972b, 269–293. Ford. Pléh Csaba.]
- 1979 A nyelv és a társadalmi élet kölcsönhatásának vizsgálata. Alapvető fogalmak. In PLÉH Csaba – TERESTYÉNI Tamás (szerk.): *Beszédaktus – kommunikáció – interakció*. Tömegkommunikációs Központ, Budapest, 213–263. [Újraközölve: A nyelv és a társadalmi élet kölcsönhatásának vizsgálata. Alapvető fogalmak. In PLÉH Csaba – SÍKLAKI István – TERESTYÉNI Tamás (vál. és szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés I–II*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1988, 146–186. (Új kiadása: Osiris Kiadó, Budapest, 1997/2001, 458–495.) Eredeti kiadás: Studying the Interaction of Language and Social Life. In HYMES, Dell H.: *Foundations in Sociolinguistics. An Ethnographic Approach*. (Conduct and Communication) University of Pennsylvania Press, 1974d, 29–66. Ford. Csepeli György.]
- 1996 What is Ethnography? In *Ethnography, Linguistics, Narrative inequality. Toward an Understanding of Voice*. (Culture & Science. Critical Perspectives on Literacy and Education.) Taylor & Francis, London, 3–16.

IORGA, Lucia

- 2007 *De la ateism la sfințenie. O abordare psihologică a motivației comportamentului religios*. Elena Francisc Publishing, București.

JOHANSSON, Catrin

- 2009 On Goffman. Researching Relations with Erving Goffman as Pathfinder. In IHLEN, Øyvind – RULER, Betteke van – FREDRIKSSON, Magnus (eds.): *Public Relations and Social Theory. Key Figures and Concepts*. Routledge, New York, 119–140.

KESZEG Vilmos

- 1981 Népi világkép és nyelve Detrehemtelepen. [Szakdolgozat. Irányító: dr. PÉNTEK János] BBTE BTK, Kolozsvár. [Kézirat]
- 1991 A hiedelemtudás szerkezete. *Erdélyi Múzeum* 53 (1–4). 122–144.
- 1994 A mitikus lényekkel kapcsolatos terminológia klasszifikációs elvei. *Művelődés* 46 (1). 28–30. [Újraközölve: In KRUPA András – EPERJESSY Ernő – BARNÁ Gábor (szerk.): *Kultúrák találkozása – kultúrák konfliktusai*. (Az V. Nemzetközi Néprajzi Nemzetiségkutató Konferencia előadásai. Békéscsaba, 1993. október 7–9.) Magyar Néprajzi Társaság, Békéscsaba–Budapest, 1995. 386–389.]
- 1995 *A mezőségi magyar hiedelemrendszer szerkezete*. [Doktori disszertáció. Irányító: dr. PÉNTEK János] Magyar Nyelv és Kultúra Tanszék, Kolozsvár. Lelőhely: BCU Lucian Blaga, Cluj-Napoca. Jelzet: TEZE540.
- 1996a A román mitológia hatása a mezőségi magyar hiedelemrendszerre. In KATONA Judit – VIGA Gyula (szerk.): *Az interetnikus kapcsolatok kutatásának újabb eredményei*. (Az 1995-ben megrendezett konferencia anyaga.) Hermann Ottó Múzeum, Miskolc, 145–153.
- 1996b A román pap és hiedelmek a mezőségi folklórban. *Ethnographia* 107 (1–2). 335–369.
- 1997 *Jóslások a Mezőségen. Etnomantikai elemzés*. Bon Ami Kiadó, Sepsiszentgyörgy.
- 1998 A béka a hiedelmekben. In POZSONY Ferenc (szerk.): *Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve* 6. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 97–116.
- 1999a Mitológia, vallás vagy hiedelemrendszer. *Ethnographia* 110 (1). 128–140.
- 1999b *Mezőségi hiedelmek*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely. [2. kiadás: 2005a]

2001 A romániai magyar néprajzkutatás egy évtizede. In TÁNCZOS Vilmos – TÓKÉS Gyöngyvér (szerk.): *Tizenkét év. Összefoglaló tanulmányok az erdélyi magyar tudományos kutatásokról 1990–2001 közötti eredményeiről*. I. Scientia Kiadó, Kolozsvár, 119–170.

2003 Hiedelmek kora – korunk hiedelmei. *Korunk* 14 (3). 3–6.

2010 Hiedelem és hiedelemkutatás (tematikus szócikk). In *Romániai magyar lexikon. Művelődéstörténet*. Transindex – Jakabffy Elemér Alapítvány. [Elektronikus elérhetőség: <http://lexikon.adatbank.ro/tematikus/szocikk.php?id=26> (Letöltés időpontja: 2010. 12. 07.)]

KISS András – PÁL-ANTAL Sándor (szerk.)

2001 Szilágy vármegye. In *A magyarországi boszorkányság forrásai* 3. Balassi Kiadó, Budapest, 109–254.

KOSELLECK, Reinhart

1972 Einleitung. In KOSELLECK, Reinhart – BRUNNER, Otto – CONZE, Werner: *Geschichtliche Grundbegriffe. Historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland* 1. Klett-Cotta Verlag, Stuttgart, xiii–xxvii.

1998 Ellenségfogalmak. In SZABÓ Márton (szerk.): *Az ellenség neve*. (Jószöveg Könyvek sorozat.) Jószöveg Műhely Kiadó, Budapest, 12–23. [Eredetileg előadás Darmstadtban a Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung 1993. október 14–16-i közgyűlésén. Megjelent: Feindbegriffe. In *Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung. Jahrbuch 1993*. Wallstein Verlag, Göttingen, 1994, 83–90. Ford. Szabó Márton.]

2003 *Elmúlt jövő. A történeti idők szemantikája*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest. [Eredeti kiadás: *Vergangene Zukunft. Zur Semantik geschichtlicher Zeiten*. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1979. (2. kiadás: 1989.) Ford. Hidas Zoltán és Szabó Márton.]

2006 *Begriffsgeschichten. Studien zur Semantik und Pragmatik der politischen und sozialen Sprache*. Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main. [Román nyelvű kiadása: *Conceptele și istoriile lor. Semantica și pragmatica limbajului social-politic cu două contribuții ale lui Ulrike Spree și Willibald Steinmetz*. (Colecția „Cărți cardinale”) Grupul Editorial ART, București, 2009. Trad. Gabriel H. Decuble și Mari Oruz.]

KUHN, Thomas S.

2000 *A tudományos forradalmak szerkezete*. Osiris Kiadó, Budapest. [Első magyar kiadása: Társadalomtudományi Könyvtár sorozat. Gondolat Könyvkiadó, Budapest, 1984. Eredeti kiadás: *The Structure of Scientific Revolutions*. University of Chicago Press, Chicago, 1962. (Second Edition, Enlarged. 1970.) Ford. Bíró Dániel.]

KÜRTÖSI Zsófia

2005 A társadalmi kapcsolatháló-elemzés módszertani alapjai. In LETENYEI László (szerk.): *Településkutatás II. Módszertani szöveggyűjtemény*. (TeTT könyvek) Ráció Kiadó – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 663–684. [Elektronikus elérhetőség: <http://www.socialnetwork.hu/cikkek/kurtZso05Let.pdf> (Letöltés időpontja: 2010. 04. 22.)]

LACAPRA, Dominick

1980 Rethinking Intellectual History and Reading Texts. *History and Theory* 19 (3). 245–276.

LEACH, Edmund Ronald

1989 Words and Things. In *Claude Lévi-Strauss*. University of Chicago Press, Chicago, 93–104. [Előző kiadások: Viking, New York, 1970, 1974.]

LEEuw, Gerardus van der

1935 Refrigerium. *Mnemosyne* III. 3 (2). 125–148. [Elektronikus elérhetőség: <http://www.jstor.org/stable/4426761> (Letöltés időpontja: 2011. 03. 26.)]

LEFEBVRE, Henri

1974 *La production de l'espace*. (Société et urbanisme) Éditions Anthropos, Paris. [Angol nyelvű kiadás: *The Production of Space*. Blackwell, Oxford, 1991. Trans. Donald Nicholson-Smith.]

LETENYEI László

2005 Kapcsolatháló-elemzés. In uő (szerk.): *Településkutatás I. Módszertani tankönyv*. (TeTT könyvek) Budapest, Ráció Kiadó – L'Harmattan Kiadó, Budapest, 187–247. [Elektronikus elérhetőség: <http://www.tettconsult.eu/books/TelkutHTML/szovgyujtpdf/15-Szantohalo.pdf> (Letöltés időpontja: 2010. 04. 22.)]

LÉVI-STRAUSS, Claude

1962 *La Pensée sauvage*. Plon, Paris. [Angol kiadás: *The Savage Mind*. (The Nature of Human Society) University of Chicago Press, Chicago, 1966.]

LOVÁSZ Irén

2002 *Szakrális kommunikáció*. Európai Folklór Intézet, Budapest.

MAGYAR Zoltán

2007 *A Szilágyság mondahagyománya*. (Magyar Népköltészet Tára, 7.) Balassi Kiadó, Budapest.

MAYBURY-LEWIS, David

1970 *Science or bricolage?* In HAYES, E. Nelson – HAYES, Tanya (eds.): *Claude Levi-Strauss. The Anthropologist as Hero*. M. I. T. Press, Cambridge, 154–162.

NAGY Ilona

1990 Hiedelemmonda. In VARGYAS Lajos (főszerk.), ISTVÁNOVITS Márton (szerk.): *Folklór I. Magyar népköltészet*. (Magyar néprajz, 5.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 138–147.

NARAYAN, Kirin

1993 How native is a “Native” Anthropologist? *American Anthropologist* 95 (3). 671–686. [Elektronikus elérhetőség: <http://schwarzemilch.files.wordpress.com/2009/02/narayan.pdf> (Letöltés időpontja: 2009. 09. 26.)]

NIEDERMÜLLER Péter

1981 A mindennapok folklórja avagy a folklór mindennapjai. In uő (szerk.): *Folklór és mindennapi élet. Válogatott tanulmányok*. (Folklór – Társadalom – Művészet, 7.) Népművelési Intézet, Budapest, 192–219.

OFRIM, Alexandru

2001 *Cheia și psaltirea. Imaginarul cărții în cultura tradițională românească*. (Seria „Studii culturale”. Colectia „Deschideri”) Editura Paralela 45, Pitești.

PAVELESCU, Gheorghe

1998 *Magia la români. Studii și cercetări despre magie, descântece și mană*. Editura Minerva, București.

PESTROIU, David (Pr. lect. dr.)

2008 Atitudinea Bisericii Ortodoxe față de manifestările oculte. *Glasul Bisericii* 7–9. 268–278.

PETRI Mór

1901–1904 *Szilágy vármegye monographiája* 1–6. (1. Szilágy. Az eltűnt Közép-Szolnok s Kraszna vármegyék; 2. A várak. Birtokosaik és Zilah története; 3. Szilágy vármegye községeinek története. A–K; 4. Szilágy vármegye községeinek története. L–Z; 5. Birtokosok, családok története. A–K; 6. Birtokosok, családok története. L–Z.) Szilágy Vármegye Közönsége [Franklin-Társulat], Budapest. [Digitális kiadás: Arcanum, Budapest, 2003. Elektronikus elérhetőség: <http://mek.oszk.hu/04700/04750>]

PLÉH Csaba

2000 A gondolatok terjedési mechanizmusai: mémek vagy fertőzések. *Replika* 40. 165–185.

PLÉH Csaba – TERESTYÉNI Tamás

2001 Jelentés és használat: a kommunikáció kutatása a szemantika és pragmatika határán. In PLÉH Csaba – SÍKLAKI István – TERESTYÉNI Tamás (szerk.): *Nyelv – kommunikáció – cselekvés*. Osiris Kiadó, Budapest, 7–22. [Első kiadás: Osiris Kiadó, Budapest, 1997.]

PÓCS Éva

1964 Zagyvarékas néphite. [Kézirat gyanánt] *Néprajzi Közlemények* 9 (3–4). Néprajzi Múzeum – MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest.

1979a A magyar néphit ún. természetfeletti lényei. *Ethnographia* 90 (3). 331–341.

1979b A népi gyógyítás és a néphit kutatásának határesetei. In ANTALL József – BUZINKAY Géza (szerk.): *Népi gyógyítás Magyarországon. Orvostörténeti Közlemények, Supplementum* 11–12. 61–75.

1980a A falu hiedelemvilágának összetevői. In SZEMERKÉNYI Ágnes (szerk.): *Nógrádsípek. Tanulmányok egy észak-magyarországi falu mai folklórából*. (Néprajzi tanulmányok.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 269–358.

1980b A hiedelmek funkciója a mai falun. In FRANK Tibor – HOPPÁL Mihály (szerk.): *Társadalmi tudat és hiedelemrendszer* 1. (Membrán Könyvek, 5.) Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 300–314.

- 1983 Tér és idő a néphitben. *Ethnographia* 94 (2). 177–207. [Újra-kiadva. In uő: *Magyar néphit Közép- és Kelet-Európa határán. Válogatott tanulmányok* I. (Szóhadomány sorozat) L'Harmattan Kiadó, Budapest, 2002, 9–40.]
- 1989 *Tündérek, démonok, boszorkányok*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- 1990 Néphit. In DÖMÖTÖR Tekla (főszerk.), HOPPÁL Mihály (szerk.): *Folklór 3. Népszokás, néphit, népi vallásosság*. (Magyar Néprajz, 7.) Akadémiai Kiadó, Budapest, 527–692.
- 1992 Hiedelmek az Alföldön. A hiedelemrendszer táji tagoltsága. In NOVÁK László (szerk.): *Hiedelmek, szokások az Alföldön 2*. (Az Arany János Múzeum Közleményei, 7.) Arany János Múzeum, Nagykőrös, 593–606.
- 1997 *Élők és holtak, látók és boszorkányok. Mediátori rendszerek a kora újkor forrásaiban*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- 2001 Átok, rontás, divináció: boszorkányság a vallás és mágia határán. In uő (szerk.): *Két csiki falu néphite a századvégen*. Európai Folklór Intézet – Osiris Kiadó, Budapest, 419–459.
- 2002 Boszorkányság a vallás és mágia határán. In uő: *Magyar néphit Közép- és Kelet-Európa határán. Válogatott tanulmányok* 1. (Szóhadomány sorozat) L'Harmattan Kiadó, Budapest, 239–264.
- 2004 Curse, maleficium, divination: witchcraft on the borderline of religion and magic. In BLÉCOURT, Willem de – DAVIES, Owen (eds.): *Witchcraft continued. Popular magic in modern Europe*. Manchester University Press, Manchester–New York, 174–190.
- PÓCS Éva (szerk.)**
- 2001 *Két csiki falu néphite a századvégen*. Európai Folklór Intézet – Osiris Kiadó, Budapest.
- POP, Dănuț**
- 2000 *Cultură și societate în județul Sălaj (1918–1940)*. Editura Caiete Silvane, Zalău.
- 2002 *Biserică și societate în Sălaj. Protopopiatul Ortodox Românași*. Editura Caiete Silvane, Zalău.
- SANDU, Dan (Pr. Lect. Dr.)**
- 2004 Vrăjitoria și practicile magice, forme suspecte de religiozitate. *Teologie și Viață* 14 (53). 1–6. 63–76.
- ȘIȘEȘTEAN, Gheorghe**
- 1999 *Forme tradiționale de viață țărănească. O cercetare etno-sociologică a zonei Sălajului*. Centrul de conservare și valorificare a tradiției și creației populare Sălaj, Zalău.
- SMITH, Anthony D.**
- 2000 Sacred Ethnicity. The Role of Religion in the Persistence and Renewal of Ethnic Communities. In BENDIX, Regina – ROODENBURG, Herman (eds.): *Managing Ethnicity. Perspectives from folklore studies, history and anthropology*. Het Spinhuis, Amsterdam, 97–120.
- SPERBER, Dan**
- 2001 *A kultúra magyarázata. Naturalista megközelítés*. (Osiris Zsebkönyvtár) Osiris Kiadó, Budapest. [Francia kiadás: *La Contagion des idées. Théories naturalistes de la culture*. Éditions Odile Jacob, Paris, 1996. Angol kiadás: *Explaining culture: a naturalistic approach*. Blackwell Publishers Ltd., Oxford, 1996. Ford. Pléh Csaba.]
- ȘTEFĂNESCU, Barbu**
- 2011 Notabilitățile comunității sătești transilvănene. (Secolul al XVIII-lea – prima jumătate al secolului al XIX-lea) In BĂDESCU, Ilie – CUCU-OANCEA Ozana – ȘIȘEȘTEAN, Gheorghe (coord.): *Tratat de sociologie rurală*. Editura Mica Valahie, București, 244–256.
- SZABÓ Zsolt (szerk.)**
- 1999 *Szilágysági magyarok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest–Kolozsvár.
- SZENT-IVÁNYI István**
- [é. n.] Rövid áttekintés a hálózat-elemzés (NETWORK ANALYSIS) történetéről, tárgyáról és módszeréről. (Módszertani írások és munka-dokumentumok az „ÉLETPÁLYÁK ÉS KAPCSOLAT-HÁLÓK” c. kutatóvállalkozáshoz, 1.) MTA Néprajzi Kutatócsoport. Stencil sz: 2435–2466.
- TAKÁTS József**
- 2007 *Ismerős idegen terepen. Irodalomtörténeti tanulmányok és bírálatok*. Kijarat Kiadó, Budapest.

TENGELYI László

1998 *Élettörténet és sorsesemény*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.

TERESTYÉNI Tamás

1992 Szövegelméleti tézisek. In PETŐFI S. János – BÉKÉSI Imre (szerk.): *Szemiotikai szövegtan* 4. *A verbális szövegek szemiotikai megközelítésének aspektusaihoz* (I). (Acta Academiae Paedagogicae Szegediensis Series Linguistica, Litteraria et Aestetica) JGYTF Kiadó, Szeged, 7–33.

THÖLE, Reinhard (szerk.)

2001 *Bevezetés az ortodoxia világába*. Kálvin János Kiadó, Budapest. [Eredeti kiadás: *Zugänge zur Orthodoxie mit 41 Abbildungen*. 3. neubearbeitete Auflage. Vandenhoeck et Ruprecht, Göttingen, 1998. Ford. Gromon András.]

VARGA E. Árpád

1999 *Erdély etnikai és felekezeti statisztikája 2. Bihar, Máramaros, Szatmár és Szilágy megye. Népszámlálási adatok 1850/1869–1992 között*. (Múltunk Könyvek.) Teleki László Alapítvány – Pro Print, Budapest–Csíkszereda.

VOIGT Vilmos

2004 *A vallási élmény története. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kft, Budapest.

2006 *A vallás megnyilvánulásai. Bevezetés a vallástudományba*. Timp Kft, Budapest.

WYATT, Jonathan

2010 Bricolage. In JACKSON, Ronald L. (ed.): *Encyclopedia of Identity* 1. Sage Publications, Thousand Oaks, 71–73.